

cundum quod Deus, tradidit semetipsum in mortem, eadem voluntate et actione qua et Pater tradidit eum; sed in quantum homo, tradidit seipsum voluntate a Patre inspirata. Unde non est contrarietas in hoc quod Pater tradidit Christum, et ipse tradidit semetipsum.

Ad tertium dicendum, quod eadem actio diversimode iudicatur in bono vel in malo, secundum quod ex diversa radice procedit. Pater enim tradidit Christum, et ipse semetipsum ex charitate, et ideo laudantur. Judas autem tradidit ipsum ex cupiditate, Judæi autem ex invidia, Pilatus ex timore mundano quo timuit Cæsarem; et ideo ipsi vituperantur.

COMMENTARIUS.

1. Testimonii Pauli ad Rom. 8 Expositio. — Deus Pater Christum suum pro nobis tradidit morti. — Hunc articulum proposuit D. Thomas ad explicanda illa verba Pauli ad Rom. 8: *Proprio Filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Quæ sic egregie exponit, Deum tradidisse Christum pro nobis, quatenus æterno consilio definivit ut per mortem suam nos redimeret, ex quo ortum est ut pro nobis fieret homo passibilis, eique Pater inspiraverit voluntatem moriendi pro nobis, ac denique ut manibus persequentium illum objecerit, et eorum voluntati potestatique permiserit. Unde Origen., lib. 7 in Epist. ad Rom.: *Pro nobis (inquit) tradidit eum non illa traditione qua dictum est: Tradet frater fratrem in mortem, et parentes filios; sed tradidisse eum dicitur, hoc ipso quod eum, cum in forma Dei esset, passus est carere semetipsum, et formam servi suscipere, et usque ad mortem crucis pervenire.* Ex qua positione obiter refellitur impietas hæreticorum nostri temporis, dicentium, Patrem tradidisse Christum inspirando Judæis ejus mortem, eosque ad illam instigando. Sed de hoc alias. Eodem autem modo exponenda sunt fere similia verba Isai., cap. 53: *Dominus posuit in eo iniquitates omnium nostrum, quæ Septuaginta hoc modo verterunt: Dominus tradidit eum propter iniquitates nostras.* Quæ in hunc modum legit et exponit Tertul., lib. contra Prax., c. 30, ubi Patrem tradere Filium exponit, nihil aliud fuisse quam mortem permittere. Clemens vero Alex., lib. 1 Pædagog., e. 8, sic legit: *Dominus tradidit ipsum peccatis nostris; et exponit: Peccatorum, scilicet, correctorem et directorem, et ideo hic solus po-*

test peccata dimittere. Sic etiam exponenda sunt verba Christi, Mat. 26: *Calicem quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum?* Dicitur enim dedisse prædictis modis. Solum est in his locutionibus considerandum, cum dicitur Pater tradidisse Christum, si in verbo tradendi, includatur missio Filii, proprie id dici de prima persona Trinitatis; si autem solum dicat ordinationem redemptionis nostræ, et permissionem mortis Christi, sic proprie dici de tota Trinitate; atque hoc sensu Patrem non personaliter, sed essentialiter sumi, quamvis appropriate possit accommodari primæ personæ Trinitatis.

2. Circa rationem vero expositionis D. Thomæ, inquiri poterat quomodo Deus prædefiniverit mortem Christi. Item quomodo eam Christo inspiraverit, et suam de illa voluntatem ostenderit. Sed de hac re videantur quæ supra notavimus, quæstione præcedenti, in commentar. art. 10; et in priori tom., disput. 43, sect. 3.

3. Dubium. — Responsio. — Objectio. — Responsio. — Circa solutionem ad 1, merito dubitavit Cajetanus quomodo D. Thomas, agens de Deo, dixerit impium esse, innocentem invitum ad mortem trahere. Cum enim Deus sit dominus vitæ et mortis, respectu illius non esset impium, etiamsi innocentem invitum ad mortem traderet. Et respondet, cum D. Thomas ita locutus est, non tractasse in ordine ad Deum, sed secundum se et absolute. Sed non satis percipitur quomodo de hoc possimus loqui absolute, et non in ordine ad aliquem. Vel quid referat ad argumentum, quod de Deo procedit, consideratio absoluta, quæ in Deo non habet locum. Deinde, etiam respectu hominis non potest ea locutio accommodari, quia respectu hominis iniquum est innocentem morti tradere, non solum invitum, sed etiam volentem. Dices: interdum ex justa causa potest tradi innocens hosti, etiam si occidendus sit, dummodo ab habente potestatem tradatur, ut a Republica. Respondetur, in eo casu etiam invitum posse tradi; imo hoc ipso quod esset simpliciter invitum, jam non esset innocens, quia eo casu tenetur ipse consentire. Et similiter in præsentia, si Deus vellet aliquem innocentem morte afficere, et ipse absolute repugnaret, hoc ipso desineret esse innocens, si de divina voluntate ei constaret. Videtur ergo D. Thomas usus illa propositione, solum ad explicandam suavem divinæ providentiæ dispositionem. Nam, licet sit absolutus dominus, et possit suo

arbitratu absque alia causa, quem voluerit, vita privare, non vult tamen uti absoluto dominio, sed legibus justitiæ et æquitatis quodammodo se accommodat. Et hoc modo non considerando in Deo absolutam domini potestatem, sed solam rationem gubernatoris ac iudicis, crudele esset et iniquum, innocentem invitum interficere. Præsertim quia, hoc ipso quod mors ei esset involuntaria, esset quoque consequenter ad satisfaciendum Deo, et ad omnes alios effectus prorsus inutilis. Et hoc fortasse sibi voluit Cajetanus, quamvis obscure locutus sit. Aliæ solutiones claræ sunt ex dictis.

ARTICULUS IV.

Utrum fuerit conveniens Christum pati a Gentilibus.

1. Ad quartum sic proceditur. Videtur quod non fuerit conveniens Christum pati a Gentilibus. Quia enim per mortem Christi homines erant a peccato liberandi, conveniens videbatur ut paucissimi in morte ejus peccarent. Peccaverunt autem in morte ejus Judæi, ex quorum persona dicitur Matth. 21: *Hic est hæres, venite occidamus eum.* Ergo videtur conveniens fuisse quod in peccato occisionis Christi Gentiles non implicarentur.

2. Præterea, veritas debet respondere figuræ. Sed figuralia sacrificia veteris legis non Gentiles, sed Judæi offerebant. Ergo neque passio Christi, quæ fuit verum sacrificium, impleri debuit per manus Gentilium.

3. Præterea, sicut dicitur Joannis 8, Judæi quærebant Christum interficere, non solum quia solvebat Sabbathum, sed etiam quia Patrem suum dicebat Deum, æqualem se Deo faciens. Sed hoc videbatur esse solum contra legem Judæorum, unde et ipsi dicunt Joannis 19: *Secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit.* Videtur ergo conveniens fuisse quod Christus non a Gentilibus, sed a Judæis pateretur, et falsum esse quod dixerunt: *Nobis non licet interficere quemquam, cum multa peccata secundum legem morte puniantur, ut patet Levit. 20.*

Sed contra est quod ipse Dominus dicit, Matthæi 20: *Tradent eum Gentibus ad illudendum, et flagellandum, et crucifigendum.*

Respondetur dicendum, quod in ipso modo passionis Christi præfiguratus est effectus ipsius. Primo enim passio Christi effectum salutis

habuit in Judæis quorum plurimi in morte Christi baptizati sunt, ut patet Act. 2 et 3. Secundo vero Judæis prædicantibus, effectus passionis Christi transiit ad Gentes. Et ideo conveniens fuit ut Christus a Judæis pati inciperet, et postea Judæis tradentibus, per manus Gentilium ejus passio finiretur.

Ad primum ergo dicendum, quod Christus, ad ostendendum abundantiam charitatis suæ, ex qua patiebatur, in cruce positus veniam persecutoribus postulavit. Et ideo ut hujus petitionis fructus ad Judæos et Gentiles perveniret, voluit Christus ab utrisque pati.

Ad secundum dicendum, quod passio Christi fuit sacrificii oblatio, in quantum Christus propria voluntate mortem sustinuit ex charitate. In quantum autem a persecutoribus est passus, non fuit sacrificium, sed peccatum gravissimum.

Ad tertium dicendum quod, sicut Augustinus dicit¹, Judæi dicentes: *Nobis non licet interficere quemquam, intellexerunt non sibi licere interficere quemquam propter festi diei sanctitatem, quam celebrare jam cœperant. Vel hoc dicebant (ut Chrysostomus dicit²) quia volebant eum occidi, non tanquam transgressorem legis, sed tanquam publicum hostem, quia regem se fecerat, de quo non erat eorum judicare. Vel quia non licebat eis crucifigere (quod cupiebant), sed lapidare, quod in Stephano fecerunt. Vel melius dicendum est, quod per Romanos, quibus erant subjecti, erat eis potestas occidendi interdicta.*

COMMENTARIUS.

1. Testimonium Joann. 18. — Expositio prima. — Hic articulus non indiget expositione. Solum est notanda solutio ad 3, in qua D. Thomas dubitat quomodo vera fuerint verba illa, quæ Judæi dixerunt Pilato, Joann. 18: *Nobis non licet interficere quemquam, cum ipsimet dixissent: Nos legem habemus, et secundum legem nostram debet mori.* At vero licitum erat Judæis eum interficere, qui secundum legem reus mortis erat. Refert igitur D. Thomas varias responsiones. Prima est, non licuisse Judæis interficere quemquam in die Paschæ. Ita respondent Cyril., l. 12, c. 6; et Augustinus, tract. 114; et eandem attingit Chrysostomus, hom. 82 in Joann., et 86 in

¹ Tract. 114 in Joann., circa medium, tom. 9.

² Hom. 82 in Joann., post med., tom. 3.

Matth.; et Beda, Joann. 18. Et potest fundari in eo quod refertur Act. 12, ubi, cum Herodes apprehendisset Petrum, quoniam dies erant azymorum, non statim interfecit illum, sed tradidit militibus ad custodiendum: *Volens post Pascha producere eum populo*. Sed hic locus non satis probat id non licuisse, sed non decuisse, vel ordinarie non fuisse in usu; in casu autem raro et atroci, qualem Judæi fingebant causam Christi, non satis constat id non licuisse. Præsertim cum jam esset causa ab eis in consilio præjudicata, essetque per milites solos executioni mandanda. Præterea, si solum propter temporis circumstantiam hoc illis non licuisset, facile fuisset Pilato respondere illis ut paucos dies expectarent, postea vero eum interficerent.

2. *Expositio secunda.*—Secunda responsio est, Judæos voluisse Christum occidere, non tantum ut legis suæ transgressorem, sed etiam ut seditiosum, hostemque Cæsaris, cuius regnum affectasset, propter quod delictum non licebat eis judicare, neque interficere illum. Sed et hæc responsio est difficilis creditu. Tum quia Judæi, quando illa verba dixerunt, nullum aliud crimen Christo objecerant, nisi blasphemiam. Tum etiam quia per legem etiam licebat Judæis quodcumque crimen punire condigna pœna.

3. *Expositio tertia.*—Tertia responsio est, Judæos non esse locutos de quacunque pœna mortis, sed de crucifixione, ita ut idem fuerit dicere: *Nobis non licet interficere*, ac si dixissent: *Nobis non licet crucifigere*. Hanc expositionem habet etiam Chrysostomus, et eam sequuntur Euthym. et Theophyl. Et illi favent verba quæ statim subdit Evangelista: *Ut sermo Jesu impleretur, quem dixit, significans qua morte esset moriturus*, scilicet morte crucis, ac si apertius diceret: *Hoc dixerunt Judæi, ut crucifigeretur*. Sed imprimis hæc verba significare possunt non causam propter quam id dixerunt Judæi, sed consecutionem, ut sæpe diximus. Deinde etiamsi mens et desiderium Judæorum esset hoc efficere ut Christus crucifigeretur, tamen illis verbis non hoc significarunt, nec videtur esse posse hic illorum sensus. Tum quia nec verba id significant, et tunc nondum a Pilato petierant Christum crucifigi. Tum etiam quia facile potuisset illis respondere, non oportere eum crucifigi, sed satis fuisse lapidari, vel alio mortis genere affici.

4. *Expositio quarta.*—Quarta responsio, quam D. Thomas magis probat, est, eo tem-

pore non licuisse Judæis aliquem interficere, non propter legem Dei prohibentem, sed quia per Romanos id erat eis interdictum. Quod ex Evangelio colligi ex parte potest. Ideo enim adduxerunt Christum ad Pilatum, ideo etiam ab eo postularunt ut Barabbam sibi concederent, quia ipsi non erant iudices in causa mortis. Item, Act. 18, adduxerunt Paulum coram Gallione, quia ipsi non sunt ausi illum occidere. Quin etiam Joseph, 20 lib. Antiqu., c. 8, refert Annam Pontificem occidisse Jacobum sine consensu præsidis Romani, et propterea privatam fuisse pontificatu. Et hanc expositionem sequitur Rupertus, in Joan. Sed habet difficultatem. Quia id, quod assumitur, est valde incertum. Nam, Joannis 8, Judæi in causa adulteræ ostendebant se habere facultatem lapidandi illam juxta legem Moysi; et Act. 7, lapidaverunt Stephanum. Dici potest factum esse vel consentientibus, vel conniventibus Romanis, non quia absolute hoc esset in eorum potestate. Sed hinc oritur potissima difficultas contra hanc responsionem. Nam saltem ex consensu præsidis Romani absque ulla dubitatione eis licebat interficere malefactorem; at vero jam præses Romanus suum consensum dederat, dicens: *Accipite eum vos, et secundum legem vestram judicate eum*; jam ergo non poterant illo sensu respondere: *Nobis non licet*.

5. *Expositio quinta.*—Quinta responsio est, Phariseos ex speciali et propria secta hoc observasse, ut neminem ad mortem damnarent, ut refert Josephus, filius Gorionis, lib. 4 Hist. Jud., cap. 6. Illi ergo, specie religionis, dixerunt: *Nobis non licet*; multi enim, et præcipui ex his qui mortem Christi procurabant, erant Pharisei, et quia auctoritatem apud populum habebant, eos alii imitati sunt, hoc præcipue ea excusatione intendentes, ut et Christus a Romanis crudeliori morte afficeretur, et ipsi minorem apud plebem invidiam sibi conciliarent. Sed hæc responsio imprimis divinat, et levi nititur fundamento. Deinde cum Pilatus dixit: *Accipite eum vos, et secundum legem vestram judicate eum*, non est locutus ad Phariseos, sed ad iudices populi; non ergo Pharisei, sed iudices debuerunt respondere.

6. Quocirca illud, in quo omnes hæc expositiones conveniunt, certum est, Judæos usos fuisse hac excusatione, intentione crucifigendi Christum, et vitandi populi invidiam. Quomodo autem verum dixerint ad se excusandum, incertum est. Omnibus vero considera-

tis, id, quod prima sententia asserebat, videtur verisimilius. Illi etenim omnino volebant statim Christum interfici, timebant enim vehementer ne e manibus elaberetur; et ideo sumpserunt eam probabilem excusationem, quod eo tempore non liceret eis aliquem ad mortem damnare; quæ expositio evidentius constabit ex iis quæ infra dicemus de die in quo interfectus est Dominus.

ARTICULUS V.

*Utrum Christi persecutores eum cognoverint.*¹

1. *Ad quintum sic proceditur. Videtur quod persecutores Christi eum cognoverint. Dicitur enim Matth. 21, quod agricolæ videntes filium dixerunt intra se: Hic est hæres, venite occidamus eum; ubi dicit Hieronymus²: Manifeste Dominus probat ex verbis Judæorum, principes non per ignorantiam, sed per invidiam Dei Filium crucifixisse; intellexerunt enim eum esse illum cui Pater per Prophetam dicit: Postula a me, et dabo tibi Gentes hæreditatem tuam. Ergo videtur quod cognoverint eum esse Christum, vel Filium Dei.*

2. *Præterea, Joann. 15, Dominus dicit: Nunc autem et viderunt, et oderunt, et me, et Patrem meum. Quod autem videtur, manifeste cognoscitur. Ergo Judæi cognoscentes Christum, ex causa odii ei passionem intulerunt.*

3. *Præterea, in quodam sermone Ephesini Concilii dicitur: Sicut qui chartam imperialem discerpserit, tanquam imperatoris dirumpens verbum, ad mortem addicitur, sic crucifigens Judæus quem viderat, pœnas dabit, tanquam in ipsum Deum, verbum præsumptionis injiciens. Hoc autem non esset, si eum esse Dei Filium non cognovissent; quia ignorantia eos excusasset. Ergo videtur quod Judæi crucifigentes Christum cognoverint eum esse Filium Dei.*

Sed contra est quod dicitur 1 ad Corinth. 2: Si cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent; et Act. 3, dicit Petrus, Judæis loquens: Scio quia per ignorantiam fecistis, sicut et principes vestri; et Dominus in cruce pendens dicit: Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt.

Respondeo dicendum, quod apud Judæos, quidam erant majores, et quidam minores.

¹ Opusc. 60, c. 18, in fin., et 1 ad Cor. 2.

² Id innuit c. 21 Matth., in fin. illius, tom. 9, et etiam in gloss. ord.

Majores quidem, qui eorum principes dicebantur (ut dicitur in 1. Quæst. Veteris et Novi Testamenti¹), sicut et dæmones, cognoverunt eum esse Christum promissum in lege; omnia enim signa videbant in eo, quæ dixerant futura Prophetæ. Mystrium autem divinitatis ejus ignorabant; et ideo Apostolus dicit: Quod si cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent. Sciendum tamen quod eorum ignorantia non eos excusabat a crimine, quia erat quodam modo ignorantia affectata; videbant enim evidenti signa divinitatis ipsius; sed ex odio et invidia Christi ea pervertebant, et verbis ejus, quibus se Filium Dei fatebatur, credere noluerunt, unde ipse de eis dicit, Joann. 15: Si non venissem, et locutus eis non fuisset, peccatum non haberent, nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Et postea subdit: Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent; et sic ex persona eorum accipi potest quod dicitur Job 21: Dixerunt Deo: Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus. Minores vero, id est, populares, qui mysteria Scripturæ non noverant, non plene cognoverunt ipsum esse nec Christum, nec Filium Dei; licet enim aliqui eorum in eum crediderint, multitudo tamen non credidit. Et si aliquando dubitaverunt an ipse esset Christus, propter signorum multitudinem, et efficaciam doctrinæ (ut habetur Joannis 7), tamen postea decepti fuerunt a suis principibus, ut eum non crederent neque Filium Dei, neque Christum. Unde et Petrus eis dixit: Scio quia per ignorantiam fecistis, sicut et principes vestri; quia, scilicet, per principes seducti erant.

Ad primum ergo dicendum, quod illa verba dicuntur ex persona colonorum vineæ, per quos significantur rectores illius populi, qui eum cognoverunt esse hæredem, in quantum cognoverunt eum esse Christum promissum in lege. Sed contra hanc responsionem esse videtur, quod illa verba Psalmi: Postula a me, et dabo tibi Gentes hæreditatem tuam, eidem dicuntur cui dicitur: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Si ergo cognoverunt eum esse illum cui dictum est: Postula a me, et dabo tibi Gentes hæreditatem tuam, sequitur quod cognoverint eum esse Filium Dei. Chrysostomus etiam ibidem dicit², quod cognoverunt eum esse Filium Dei.

¹ Augustinus in libro qui incipit: *Deus certe*, q. 66, a med., t. 4.

² Hom. 40 in Matt., in opere Imperf., a med., tom. 2.

Beda etiam dicit¹ super illud Luc. 23: Quia nesciunt quid faciunt: Notandum, inquit, quod non pro eis orat, qui quem Filium Dei intellexerunt, crucifigere quam confiteri maluerunt. Sed ad hoc potest responderi, quod cognoverunt eum esse Filium Dei, non per naturam, sed per excellentiam gratiæ singularis. Possimus tamen dicere, quod etiam verum Dei Filium cognovisse dicuntur, quia evidentia signa hujus rei habebant; quibus tamen assentire, propter odium et invidiam noluerunt, ut eum cognoscerent esse Filium Dei.

Ad secundum dicendum, quod ante illa verba præmittitur: Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent; et postea subditur: Nunc autem viderunt, et oderunt, et me, et Patrem meum. Per quod ostenditur quod videntes opera Christi mirifica, ex odio processit, quod eum Filium Dei non cognoverunt.

Ad tertium dicendum, quod ignorantia affectata non excusat a culpa, sed magis videtur culpam aggravare; ostendit enim hominem sic vehementer esse affectum ad peccandum, quod vult ignorantiam incurrere, ne peccatum vitet. Et ideo Judæi peccaverunt, non solum ut hominis Christi, sed etiam tanquam Dei crucifigentes.

Hunc articulum tantum per occasionem hic D. Thomas præmisit, ut in articulo sequenti peccatum crucifigentium Christum explicaret; nos vero supra rem hanc in proprio loco tractavimus, cum de Christi miraculis ageremus.

ARTICULUS VI.

Utrum peccatum Christum crucifigentium fuerit gravissimum².

1. Ad sextum sic proceditur. Videtur quod peccatum crucifigentium Christum non fuerit gravissimum. Non enim est gravissimum peccatum, quod excusationem habet. Sed ipse Dominus excusavit peccatum crucifigentium eum, dicens: Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Non ergo peccatum eorum fuit gravissimum.

2. Præterea, Dominus dixit Pilato, Joannis 19: Qui tradidit me tibi, majus peccatum

¹ Cap. 94 secund. ord. Bedæ, circa princ., tom. 2.

² Sup., art. 4, ad 2, fin.; et opusc. 60, c. 18, fin.

habet. Ipse autem Pilatus fecit Christum crucifigi per suos ministros. Ergo videtur fuisse majus peccatum Judæi proditoris, peccato crucifigentium Christum.

3. Præterea, secundum Philosophum, in 5 Ethicorum¹, nullus patitur injustum volens; et sicut ipse ibidem dicit, nullo patiente injustum, nullus facit injustum; ergo volenti nullus facit injustum. Sed Christus voluntarius est passus, ut supra habitum est². Non ergo injustum fecerunt crucifigentes Christi, et ita eorum peccatum non fuit gravissimum.

Sed contra est quod super illud Matth. 23: Et vos implete mensuram patrum vestrorum, dicit Chrysostomus³: Quantum ad veritatem excesserunt mensuram patrum suorum; illi enim occiderunt homines, isti Deum crucifixerunt.

Respondeo dicendum quod sicut dictum est⁴, principes Judæorum cognoverunt Christum, et si aliqua ignorantia fuit in eis, fuit ignorantia affectata, quæ eos non poterat excusare. Et ideo peccatum eorum fuit gravissimum, tum ex genere peccati, tum ex malitia voluntatis. Minores autem Judæi gravissime peccaverunt quantum ad genus peccati; in aliquo tamen diminuebatur eorum peccatum, propter eorum ignorantiam. Unde super illud Lucæ 23: Nesciunt quid faciunt, dicit Beda⁵: Pro illis rogat qui nescierunt quid facerent, zelum Dei habentes, sed non secundum scientiam. Multo autem magis fuit excusabile peccatum Gentilium, per quorum manus crucifixus est, qui legis scientiam non habebant.

Ad primum ergo dicendum, quod excusatio illa Domini non refertur ad principes Judæorum, sed ad minores de populo, sicut dictum est⁶.

Ad secundum dicendum, quod Judas tradidit Christum, non Pilato, sed principibus sacerdotum, qui tradiderunt eum Pilato, secundum illud Joann. 18: Gens tua, et Pontifices tui tradiderunt te mihi. Horum tamen omnium peccatum fuit majus quam Pilati, qui timore Cæsaris Christum occidit; et etiam quam peccatum militum, qui de mandato præsidis Christi

¹ C. 9, tom. 5.

² Art. 2 hujus quæst.

³ Hom. 45 in Matth., in opere Imperf., aliquantulum a med., t. 2.

⁴ Art. præc., in argument., et in responsion.

⁵ C. 94, secund. ord. Bedæ, circ. princip.

⁶ In corp. art.

stum crucifixerunt, non ex cupiditate, sicut Judas, nec ex invidia et odio, sicut principes sacerdotum.

Ad tertium dicendum, quod Christus voluit quidem suam passionem, sicut et Deus eam voluit. Iniquam tamen actionem Judæorum non voluit, et ideo occisores Christi ab injuria non excusantur. Et tamen ille, qui occidit hominem, injuriam facit, non solum homini occiso, sed etiam Deo et reipublicæ. Sicut etiam et ille qui occidit seipsum, ut Philosophus dicit, in 5 Ethicorum¹. Unde et David damnavit illum ad mortem, qui non timuerat mittere manum, ut occideret Christum Domini, quamvis eo petente, ut legitur 2 Reg. 1.

COMMENTARIUS.

1. Responsio D. Thomæ est peccatum illud fuisse gravissimum ex genere suo, et in principibus Judæorum habuisse magnam gravitatem ex malitia et ignorantia affectata; in plebe autem levius fuisse propter majorem ignorantiam, quæ quo major erat in militibus Romanis, eo magis eos excusare poterat.

2. Peccatum crucifigentium Christum quale. — Circa quam doctrinam, ut eam explicemus, nonnulla notanda sunt. Primum est, in hoc peccato occisionis Christi, secundum se considerato, plures malitias secundum speciem reperiri. Nam primo si consideremus Christum ut innocentem, et ea morte indignum, illud fuit peccatum homicidii et injuriæ. Secundo, considerando Christum quatenus erat Messias promissus a Deo, hominumque redemptor, ut sic occisio ejus habet malitiam impietatis, eo graviorem quo spiritualis conjunctio seu paternitas major est quam carnalis. Tertio, si consideretur quatenus fidei prædicator, quam sufficienter proponebat, ejus occisio habet malitiam infidelitatis. Quia in odium ejus fidei quam prædicabat, illum occiderunt. Unde dicebant: Secundum legem nostram debet mori, quia Filium Dei se fecit. Quarto, potest considerari Christum quatenus Deus erat et homo, et ut sic occisio ejus fuit immane sacrilegium contra justitiam Deo debitam. Nam, sicut Christi adoratio actus est religionis, qua Deus colitur, ita ejusdem interfectio, aut quælibet injuria, aut contumelia, sacrilegium est religioni contrarium.

3. Peccatum crucifigentium Christum non fuit omnium gravissimum. — Responsio. —

¹ C. ult., non longe a princ., tom. 3.

Peccatum desperationis in Juda gravius peccato proditoris. — Ex his sequitur primo nullam malitiam illius peccati fuisse summam ex iis quæ esse possunt in omni genere peccati, ut bene notavit Gabr., lect. 87 in canon., ex D. Thom., hac 3 p., q. 80, art. 5. Nam malitia odii Dei, secundum se, et ex genere suo, gravius peccatum est, quia directe et formaliter contra Deum. Dices: etiam peccatum Judæorum fuit odium Dei, juxta illud Joann. 17: Nunc autem et viderunt, et oderunt me, et Patrem. Respondetur primum, aliud esse loqui de peccato externo crucifixionis, aliud de interiori actu a quo procedebat vel imperabatur. Peccatum ergo ipsum secundum se habebat malitiam injuriæ vel sacrilegii, et per se non requirebat formale odium, sicut occisio hominis per se est injuria, et non requirit odium, quamvis ex ipso possit procedere. Deinde, esto peccatum illud in Judæis, præsertim in principibus eorum, ortum fuerit ex formali odio Christi, quod veluti per communicationem idiomatum erat odium Dei, sed tamen non erat formale odium Dei, ut Deus est. Neque enim Judæi abominabantur divinam naturam aut personam, neque ei secundum se malum aliquod optabant; sed erat odium Dei in assumpta natura, quod secundum se minus peccatum est quam odium divinitatis. Sicut charitas ad Deum major est quam ad Christum ut hominem. Quin potius, si formaliter et secundum speciem comparetur infidelitas Judæorum cum Christi homicidio, majus peccatum fuit infidelitas, quam occisio Christi. Quia per se majori virtuti opponitur, scilicet fidei, quæ major est quam religio vel justitia; et quia infidelitas est peccatum contra divinitatem secundum se, cum aliud peccatum circa humanitatem versetur. Et hinc etiam recte colligit Gabriel supra, majus fuisse peccatum in Juda desperare, quam tradere Christum. Quia illud prius fuit contra virtutem theologiam, atque adeo contra divinitatem ipsam. Unde ab aliquibus peccatum illud dicitur esse peccatum in Spiritum Sanctum, quod majus est quam peccatum in Filium hominis. Et hoc modo intelligi potest dictum Greg., l. 14 Mor., c. 5: Judas pejus de peccato pœnituit, quam peccavit.

4. Gravitas peccati crucifigentium Christum ex objecto. — Objectio. — Responsio. — Secundo sequitur, post peccata contra theologicas virtutes, hoc peccatum occisionis Christi esse ex suo genere maximum, vel fere. Probatur, nam imprimis est contrarium maximæ